

Utredning gällande skolskjuts till och från fritids för elever med funktionsvariation

Agnes Cecilia Dresch

Processledare för skolskjutsfrågor

Beställning och strategi

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 21 februari 2022 beslutades det om att ge samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att utreda möjligheten till skolresor från fritids för barn med funktionsvariationer. Utredningen ska presenteras i kommunfullmäktige i maj.

Begreppet funktionsvariation betyder att alla människor har olika sätt att fungera på och är inte en korrekt term att använda kopplat till att vissa personer har mer behov än andra utifrån deras funktion. Nedan kommer därför socialstyrelsens term funktionsnedsättning användas kopplat till frågan om vilka elever som ska ha rätt att åka till och från fritids med kostnadsfri skolskjuts.

Begreppet funktionsnedsättning är också ett väldigt komplext och brett begrepp. En funktionsnedsättning kan påverka personer med olika variation.

Funktionsnedsättningar kan vara allt ifrån, kognitiva utmaningar till fysiska utmaningar. En vanlig bild av vad det innebär att ha en funktionsnedsättning är att det handlar om en person som har svårt att fysiskt röra sig på samma sätt som en icke funktionsnedsatt person. Det som framkommer av skolskjutsstatistiken så är inte fysiska begränsningar den vanligaste anledningen till att söka skolskjuts på grund av sin funktionsnedsättning. Läsåret 2021/2022 är det 22 elever som åker med taxi i grundskolan på grund av sin funktionsnedsättning utan att gå i särskolan/autismspektrumgrupp av dessa är 8 elever i en ålder så att fritids är aktuellt. Av de 22 eleverna är det två elever som har rullstol. Majoriteten av eleverna har därför skolskjuts utifrån andra funktionsnedsättningar än de fysiska.

Har en elev blivit beviljad skolskjuts finns det inget tvång att utnyttja skolskjutsen till fullo. Det går med andra ord att utnyttja sin skolskjuts på vägen till skolan men sen på eftermiddagen delta i fritidsverksamheten och sedan åka hem med sin vårdnadshavare när denne hämtar efter jobbet. Något utanförskap på grund av skolskjutsen bör därför inte uppstå. Det finns även många elever som har skolskjuts på grund av avstånd som också har att välja på att åka hem efter skoldagens slut eller att gå på fritids och bli upphämtad av en vårdnadshavare.

Skolskjuts enligt lagens mening är till för att eleverna ska ha möjlighet att uppfylla sin skolplikt oberoende av socioekonomisk situation. De tillägg Gävle kommun har för fritids idag handlar om att man i de verksamheterna har gjort bedömningen att fritids är en viktig del av elevernas utveckling. På särskolan och i autismspektragrupperna är verksamheterna väldigt individanpassade. Det innebär att olika elever går olika länge i

skolverksamheten. I ordinarie grundskola går eleverna i större utsträckning samma tider. Anledningen till fritids i särskolan och autismspektragrupperna är flera. Det blir lättare att samordna taxiresorna hem då eleverna har att välja på att åka hem efter skoldagens slut eller klockan 14.00 eller klockan 16.00. Det blir även en möjlighet för eleverna att öva på andra situationer i livet utifrån elevens egna förutsättningar samt att få mer tid tillsammans med de andra eleverna som har liknande utmaningar på grund av sina funktionsnedsättningar. Tanken är att motverka isolering och uppmuntra eleverna att vara del av fritidsverksamheten. I särskolan finns fritids även kvar genom alla skolår inklusive gymnasiet och det är en viktig del av särskoleverksamheten och genom skolskjuts möjliggör vi för fler elever att ta del av den verksamheten.

Med den ovanstående bakgrunden vill jag belysa möjligheter och utmaningar med att ge skolskjuts från fritids för samtliga elever med funktionsnedsättningar. Den största utmaningen är hur man på ett lagligt sätt ska kunna ge skolskjuts från fritids för elevgruppen "elever med funktionsnedsättningar". Av kommunallagen framgår det att alla personer i en specifik grupp ska behandlas lika av kommunen. Det går inte att särskilja att en viss person ska få något men inte en annan om det inte finns en tydlig avgränsning. Det har tidigare prövats i domstol att det är okej att ge skolskjuts utifrån att man går i en viss skolform exempelvis en specialklass på grund av sin funktionsnedsättning. Det som blir en utmaning är på vilka grunder man ska särskilja en funktionsnedsättning i en ordinarie fritidsverksamhet på ett sådant sätt att det ska vara berättigat att åka från fritids. Eftersom funktionsnedsättning är ett brett begrepp så skulle det lagligen gå att argumentera för att man ska få skolskjuts från fritids på grund av allehanda funktionsnedsättningar om skrivelsen exempelvis är "elever med funktionsnedsättningar ska ha rätt att åka kostnadsfritt med skolresor från fritids". I en domstolsprövning skulle det troligen då räcka med att kunna styrka en funktionsnedsättning och rätten till skolskjuts.

För att komma runt de lagliga utmaningarna skulle man behöva ha en formulering kring något specifikt behov av att åka från fritids på grund av sin funktionsnedsättning. Men en sådan skrivelse skulle i sådant fall behöva ha tydliga riktlinjer till skolskjutshandläggaren vilken typ av funktionsnedsättning man vill premiera att åka från fritids och varför. Det ska även tilläggas att alla elever som har skolskjuts på grund av sina funktionsnedsättningar åker med taxi utan ett flertal reser med ex. upphandlad

buss eller linjetrafik. I dessa fall skulle man kanske ha ett behov av att åka med taxi från fritids för att det ska fungera med tider och dylikt.

Rent praktiskt skulle den här typen av förändring även behöva stämmas av med utbildning Gävle. Det är skolans ansvar att eleverna tar sig till skolskjutsen. I det fall elever skulle ha rätt att åka från fritids kommer utbildning Gävle behöva vara delaktiga i processen kring hur det styrs upp på ett effektivt sätt. Exempelvis på det sättet särskolan har gjort med särskilda tider som man får åka från fritids, för att få ihop personaltäthet och scheman över dagen. Det skulle även behövas göras en kostnads kalkyl, för en elev som åker taxi kan det röra sig om att resan blir dyrare då den inte går att samordna med de andra taxiskolskjutsarna (som inte beror på funktionsnedsättningar) samt att vissa elever med funktionsnedsättning åker upphandlad buss till och från skolan idag och därför kan ha ett behov av ett annat färdssätt på vägen hem som då skulle innebära en fördyring.

De fördelar som finns med möjligheten att kunna åka från fritids finns i värdet för eleven. Möjligheten att känna sig mer självständig och fri. Det bör här tilläggas att det rör sig om elever som går i årskurs, förskoleklass till åk 3 där det i större utsträckning är vanligt att man går på fritids efter skoldagens slut och blir hämtad av sin vårdnadshavare efter fritids.

Sammanfattningsvis är det viktigt att falla tillbaka i att om eleven går i ordinarie skolverksamhet och åker taxi till skolan på grund av sin funktionsnedsättning har den eleven exakt samma möjligheter som en annan elev som åker taxi till sin skola på grund av att eleven bor väldigt avsides från skolan. Båda eleverna åker till skolan på samma sätt och de båda har samma möjligheter i att välja att åka hem med sin skolskjuts efter skolan eller att gå på fritids och bli upphämtad av sin vårdnadshavare när denne slutar arbetet.

Skolskjutsorganisationen har inte fått några signaler från skolorna om att det här är något som upplevs som problematiskt från elev eller vårdnadshavares perspektiv. Det finns många vårdnadshavare som anser att eleverna borde få åka från fritids av olika anledningar ex. för att kunna åka hem med äldre syskon. Den gemensamma nämnare som kommun att ta ställning till är dock likställighetsprincipen. Utifrån ett juridiskt perspektiv blir det därför svårt att motivera varför vi ska göra skillnad på två elever i samma klass som reser till skolan på samma sätt, med taxi, på grund av att den ena

eleven har beviljats sin skolskjuts på grund av sin funktionsnedsättning och den andre på grund av avståndet eleven har till skolan.

I det fallet politiken önskar gå vidare med en lösning att elever med funktionsnedsättningar ska få rätt att åka till och från fritids behöver politiken förtydliga vilka elever med funktionsnedsättning som har behovet att åka från fritids och varför. Det skälet behöver även vara objektivt försvarbart gentemot de andra eleverna som har skolskjuts i grundskolan utifrån att likställighetsprincipen måste uppfyllas. Något sådant argument ser inte skolskjutsverksamheten och kräver därför ett förtydligande i den frågan om en ändring, som håller i en laglighetsprövning i domstol, ska vara möjlig.

Agnes Cecilia Dresch

Processledare för skolskjutsfrågor i Gävle kommun